

14 سپتمبر 2018

داکتر سید عبدالله کاظم

یک خبر ناخوش و دو خبر خوش در باره رفع کمبود آب در شهر کابل

خبر ناخوش: بحران کم آبی در کابل:

از چند سال بدینسو بحث های زیاد در باره مشکلات آب در شهر کابل در جریان است. مقام وزارت انرژی و آب افغانستان سال گذشته در همین ماه طی یک سمینار اعلام کرد که استفاده از آب های زیر زمینی کابل به مرحله بحرانی رسیده و اگر روند استفاده از آن به همین وضع ادامه پیدا کند، اثرات منفی زیست محیطی را در پی خواهد داشت. این منبع در مورد وضعیت کمی و کیفی آب آشامیدنی و معیشتی شهر کابل گفت که: بحران در استفاده از آب های زیر زمینی کابل از هم اکنون شروع شده و روزانه شاهد پایین آمدن سطح آب های زیر زمینی و خراب شدن کیفیت آن در کابل هستیم و مسلماً با ادامه این روند بحران در پنج سال آینده جدی تر خواهد شد و بیم آن می رود که ادامه این وضع اثرات زبان بخش بر محیط زیست را بار خواهد آورد. اگر ساکنان پایتخت بیشتر از 40 فیصد از آب های تجدید پذیر زیر زمینی را در این شهر استفاده کنند، ظرف آب زیر زمینی از بین رفته و زمین نشست خواهد کرد و این وضع جلو نفوذ آب را به زیر زمین خواهد گرفت. لذا باید استفاده از آب های زیر زمینی کمتر شود تا باشندگان کابل با بحران محیط زیست مواجه نشوند.

در سال های گذشته اداره محیط زیست افغانستان بارها نسبت به آلودگی آب پایتخت هشدار داد. این اداره می گوید در برخی مناطق کابل آلودگی آب به اندازه ای زیاد است که قابل نوشیدن نیست و 70 فیصد آب های زیر زمینی کابل عمدتاً آلوده به مواد کیمیایی و باکتری ها است. چیزی که به گفته داکتران طب باعث دچار شدن استفاده کنندگان آن به بیماری های مختلف می شود.

نمایی از تجمع کثافات در دریای کابل حین عبور از شهر کابل

د پانو شمیره: له 1 تر 6

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولئ

یک مقام وزارت انرژی و آب در سال گذشته اعلام کرد که: دولت افغانستان برنامه دارد با ساخت دو بند در اطراف کابل آب مصرفی را برای باشندگان کابل تأمین کند. یکی بند "شاه و عروس" در ولسوالی شکر دره و دیگر بند "شاه توت" در تنگی سیدان در (لنذر) که با کمک مالی و تخنیک کشور هند اعمار خواهد شد. همچنان گفته شد که: برنامه تغذیه مصنوعی آب‌های زیرزمینی شهر کابل که مطالعات فنی آن توسط شرکت "لندن مایل" شروع شده، از جمله این برنامه‌های دولت برای تأمین آب آشامیدنی در شهر کابل است.

به اساس احصائیه‌ها بیش از پنج میلیون نفر در شهر کابل زندگی می‌کنند. اما در این شهر سیستم منظم تخلیه زباله و کانالیزاسیون وجود ندارد. مسئولان، چاه‌های فاضلاب غیرمعیاری را از دیگر عوامل عمده برای آلودگی آب‌های زیرزمینی کابل و دیگر شهرها می‌خوانند. در حال حاضر ریاست آبرسانی شهر کابل قادر است تنها که برای پنجاه و دو هزار خانواده این شهر پنج میلیونی آب صحی تهیه کند.

امسال کم آبی در افغانستان وارد مرحله‌ای بحرانی شده است. گفته می‌شود: اگر مشکل کم آبی حل نشود، به مسئله‌ای جدی‌تر از تروریسم و ناامنی تبدیل خواهد شد. در کابل، خانه‌هایی که چاه دوم آب حفر کرده‌اند، زیاد شده است. در این میان برخی از شرکت‌های خصوصی توزیع آب هم ایجاد گردیده که آنها با حفر چاه‌های عمیق آب نوشیدنی توزیع می‌کنند. کم آبی دامنگیر این شرکت‌ها نیز شده است. شرکت خصوصی توزیع آب که باید برای رفع احتیاج مردم 24 ساعت آب توزیع میکرد، اکنون با کمبود آب مواجه شده و فقط در روز دو ساعت آب توزیع می‌کند.

تغییرات اقلیمی و کاهش بارش برف و باران، استفاده نامناسب و تغییر سبک زندگی مردم از دلایل کم آبی در افغانستان عنوان شده و اکثر نقاط افغانستان در سالهای بعد از 2000 میلادی شدیدترین و طولانی‌ترین خشکسالی تاریخ خود را تجربه کرده است.

خبر خوش اول:

خانم زمزمه نیازی در گزارش خود که در بی بی سی امروز (13 سپتمبر 2018) به نشر رسید، خبر خوش را چنین ارائه کرد و گفت: «به دیدن یکی از این بندها در منطقه شکر دره واقع در شمال کابل رفتم، جایی که با کوه‌های بلند احاطه شده و در دل این کوه‌ها، درون دره‌ای عمیق، کارگران وزارت آب و برق افغانستان مشغول ساخت بند "شاه و عروس" هستند. می‌گویند 48 میلیون دالر مصرف ساخت این بند را دولت افغانستان می‌پردازد.»

این بند ظرفیت 30 میلیون متر مکعب آب را دارد. هنگام بازدید گزارشگر شماری مشغول کار روی کاسه ذخیره بند و عده‌ای دیگر با ماشین‌آلات سنگین در حال جا به جایی سنگ‌ها و برخی هم مصروف ساختن راهی منتهی به این بند بودند.

سنگ تهداب بند شاه و عروس در سال 2010 گذاشته شد و حالا هشتاد درصد کارش تکمیل شده است. یکی از مسئولان این پروژه می‌گوید: این بند ظرفیت 30 میلیون متر مکعب آب را دارد. آب این بند برای چند هدف استفاده خواهد شد: 5 میلیون متر مکعب آب آن برای آشامیدن، متباقی برای تولید برق و آبیاری زمین‌های زراعتی در ولسوالی شکر دره کابل به مصرف خواهد رسید. به گفته مقام‌های افغان بند شاه و عروس ظرفیت این را دارد که هر سال 5 میلیون متر مکعب آب مورد نیاز 200 هزار نفر را در پایتخت تأمین کند. اما این مقدار آب برای شهری با جمعیتی حدود پنج میلیون

د پانو شمیره: له 2 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

نفر کافی نیست. وزارت انرژی و آب افغانستان برای تامین آب آشامیدنی ساکنان کابل و برای رفع مشکلات کم‌آبی به برنامه‌های دیگری هم نیاز دارد.

نمایی از پیشرفت امور ساختمانی بند "شاه و عروس" در ولسوالی شکرده - ولایت کابل

در برخی مناطق کابل وضعیت طوری است که بسیاری چاه‌های آب خشکیده و طرح‌های حفر چاه‌های با عمق 100 تا 200 متری به خوبی پاسخ نداده است. این وضع موجب نگرانی دولت گردیده و سعی بر آنست تا با هر وسیله ممکن جلو گسترش دامنه خطر کم آبی را بگیرند. بر اساس مطالعات انجام شده از سال 2006 تا 2017 سطح آب‌های زیرزمینی در کابل حدود 22 متر پایین آمده است.

تغذیه مصنوعی یا هدایت آب‌های روی زمین به زیرزمین، یکی از راه‌هایی است که دولت افغانستان می‌خواهد آن را برای اولین بار تجربه کند. وزارت انرژی و آب حدود چهل چاه را در نقاط مختلف کابل طوری حفر می‌کند که بتواند به کمک ماهواره، اطلاعات دقیق درباره کیفیت و کاهش آب‌ها به دست دهد. یکی از مسئولان پروژه تغذیه مصنوعی آب‌های زیرزمینی در وزارت انرژی و آب افغانستان می‌گوید: به دنبال تحقیقات مفصل، کار در زمینه تغذیه مصنوعی آب در شش نقطه شهر آغاز خواهد شد و مناطق مختلف در کابل برای این پروژه در نظر گرفته شده که به سه طریقه این آب‌ها تزریق خواهد شد: راه اول چاه‌های عمیقی حفر خواهد شد که آب باران را ذخیره و بعد از فلتر شدن به زیر زمین تزریق خواهد شد. دوم چاه‌های با عمق کم و عرض بزرگ حفر خواهد شد که این هم عین کار چاه‌های عمیق را خواهد کرد و راه سوم ایجاد گودال‌های کوچک در سطح زمین است که از آب پر می‌شود و بعداً فلتر و به زیر زمین تزریق می‌شود.

خبر خوش دوم:

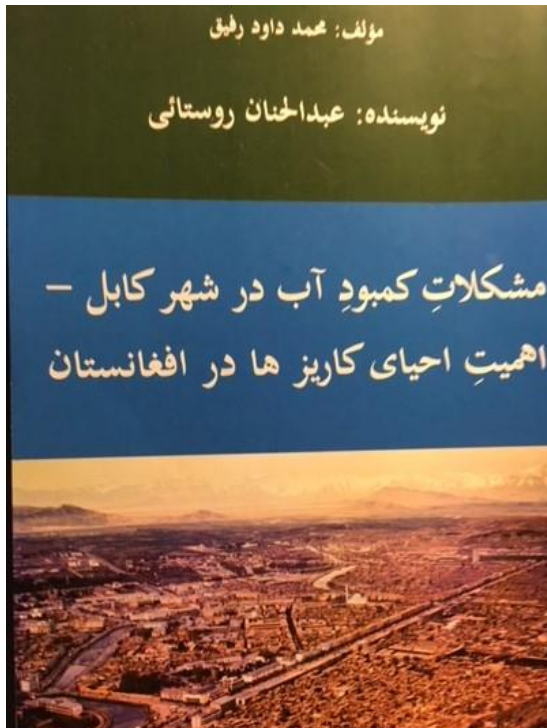
از چندی قبل انتظار چاپ کتابی را داشتم که بوسیله یکی از دانشمندان افغان استاد و محقق در پوهنتون "هانوور" جرمنی جناب محترم داکتر عبدالحنان روستائی تحت عنوان "مشکلات کمبود آب در شهر کابل - اهمیت احیای کاریزها در افغانستان" تکمیل و آماده چاپ گردیده بود و با لطف فراوان

د پانوی شمیره: له 3 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپیکي د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولئ

یک نسخه مقدماتی آنرا جهت مطالعه به اینجانب ارسال داشتند. امروز توسط پسته موفق به دریافت یک نسخه چاپی آن گردیدم که جناب استاد روستائی آنرا مزین با امضای خود برایم تحفه دادند؛ از محبت شان بدینوسیله کمال امتنان دارم.

این کتاب که باکاغذ عالی، هرصفحه در دو ستون و مزین با عکس های کمیاب و گرافیک های تخصصی که نویسنده به همکاری محترم پروفیسور محمد داؤد رفیق پور (استاد در پوهنتون بن - جرمنی) آنرا تدارک دیده و به «گرسنگان، تشنگان، پا برهنگان و مصیبت رسیدگان کابل» اهداء کرده اند، در دو بخش به چاپ رسیده است. بخش اول کتاب که از صفحه 5 آغاز و تا صفحه 122 ادامه می یابد، به موضوع "مشکلات کمبود آب در شهر کابل" اختصاص داشته و شامل 11 مبحث میباشد که هر مبحث پس از مقدمه عبارت اند از: کمبود آب در سطح جهان از جمله افغانستان؛ مسائل آب و آبیاری کابل در گذشته و حال؛ اوضاع طبیعی، جیالوجی و هایدرولوجی منطقه کابل؛ منابع آب کابل؛ خطاهائی که در مورد آبهای رویزمینی و زیرزمینی کابل رخ داده؛ آلودگی های آبهای کابل و راههای علاج آنها؛ عوامل کمبود آب در کابل؛ راههای حل کمبود آب در کابل؛ چشم انداز و در پایان ذکر منابع و مأخذ این بخش.

در بخش دوم کتاب (از صفحه 123 تا 204) موضوع "اهمیت احیای کاریزها در افغانستان" در 14 مبحث مورد بررسی قرار گرفته که مشتمل اند بر: پیشگفتار؛ کمبود آب و پیشینه تاریخی کاریز در جهان؛ استفاده از آبهای زیرزمینی و نقش کاریزها؛ پیش زمینه های طبیعی برای حفر کاریز؛ حفر کاریز؛ نقشه کاریز؛ ساحات گسترش کاریز؛ چگونگی استفاده و ضیاع آب کاریز؛ خشکی کاریزها و عواقب فاجعه بار آن؛ اهمیت و آینده کاریزها، احیای کاریزها؛ کاریزها - میراث فرهنگی - وصیانت از آنها؛ منابع و مأخذ این بخش و در پایان فهرست رهنما.

با ذکر یک پراگراف کوتاه از مقدمه کتاب میتوان در مجموع به محتوای آن پی برد، چنانکه در یک قسمت ان آمده است: «کابل همین حالا به آب زیاد نیازمند است و این نیاز روز تا روز بیشتر میگردد و این در حالیست که تغییرات اقلیم به این اوضاع زیان بیشتر می رساند و منابع آب کمتر شده میرود. از جانب دیگر در بعضی مناطق بخاطر تخلیه فضلابها و ساختار نامناسب چاه ها، منابع آبهای رویزمینی و زیرزمینی بیشتر آلوده شده می روند. بنابراین اگر اقدامی برای محافظت و تقویت منابع آب کابل، مخصوصاً آبهای زیرزمینی صورت نگیرد، زیانهایی که بر آنها وارد می گردند، اصلاح ناپذیر بوده، نه تنها نسل موجود، بلکه نسلهای آینده را نیز به کمبود آب آشامیدنی مواجه خواهد کرد. از اینرو باید اولیای امور موضوع فروکاست آبهای زیرزمینی، روابط بین آبهای رویزمینی و زیرزمینی را دریابد و خسران آلودگی آنها را جدی بگیرند و در پی آن شوند تا از منابع آب صیانت نموده و از آنها واریسی و مدیریت شود.»

د پانو شمیره: له 4 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په خیر و لولی

پراگراف فوق به اصطلاح "مشت، نمونه ای خروار" از متن مکمل کتاب است که نخست به مشکل موجود اشاره میکند و بعد دلیل و موجه مشکل را بیان میکند و در عین زمان راه حل آنرا را با دلیل و برهان ارائه میدارد و این خصوصیت، عمق نظرنویسنده را در سرتاسر کتاب آشکار می سازد. نکته دیگری که به آن علاوه کرد همانا موضوع بحث کتاب است، زیرا آب نه تنها یک رکن اساسی حیات است، بلکه با هوا و صحتمندی انسان رابطه ناگسستنی دارد. استفاده از آبهای غیرصحتی آشامیدنی در اکثر نقاط کشورهنوز هم یک واقعیت تلخی است که حیات هزارها انسان را مواجه به امراض گوناگون ساخته و از این ناحیه برانواع مشقات زندگی مردم می افزاید. این مشکل طوریکه در گزارشات فوق بیان گردید، به حیث یک مشکل بسیار حاد و مهم برای شهر پرنفوس کابل پنداشته میشود.

بحث استفاده از منابع آبی دریای کابل و اقدامات زودرس (از جمله اعمار بند "شاه توت" در محل "تنگی سیدان" و نیز اعمار به اصطلاح "آبشار" بالای رودخانه کابل) در این کتاب یک نظر قابل توجه بوده و نیز اقدامات دیررس یعنی استفاده از حوزه آبرگیر رودخانه های کوچک، پنجشیر و هلمند مطالبی دیگری اند که باید پیرامون آنها دقت و غور صورت گیرد.

متأسفانه افغانستان با وجود داشتن دریاها و منابع آبی سرشار، نتوانسته از این ذخایر طبیعی خود استفاده لازم نماید. درپلان هفت ساله انکشافی دوره جمهوری شهید محمد داؤد، طوریکه در چند جای این کتاب از آن ذکر رفته است، پروژه های مهمی در این زمینه رویدست گرفته شدند، ولی رژیم های بعدی از آنوقت تا امروز نه تنها به آن توجه نکردند، بلکه بخش های نیمه کاره آنرا نیز به طاق نسیان گذاشتند و بدست حوادث سپردند. از سال 2001 بدینسو که منابع مالی سرشار در اختیار دولت قرار گرفته است، متأسفانه این منابع کمتر برای رفع ضروریات حیاتی مردم به مصرف رسیده اند. در این کتاب اشاره های به همچو نارسائی ها وجود دارند که امید است مورد توجه دلتمردان کشور قرار گیرند.

کاریزها که در طول قرنهای عمده ترین وسیله عنعنوی برای استفاده از آبهای زیرزمینی برای زراعت و هم برای آشامیدن بوده، امروز متأسفانه بسیاری آنها تخریب و یا از سرچشمه خشکیده اند. موضوع احیاء و اعمار مجدد آنها یکی از مباحث داغ دیگر شمرده میشود که در این کتاب مورد تدقیق و بررسی قرار گرفته است.

امید میکنم مراجع ذیصلاح دولت به محتویات عمیق و مفید این کتاب عطف توجه جدی نمایند، بخصوص در مورد استفاده از دریای لوگر و انتقال آب آن به کابل دقت بیشتر نمایند، زیرا دلایل موجه نویسنده کتاب در ارتباط با انکشاف آینده وادی لوگر و ضرورت آب مزید برای آن محل ایجاب میکند که آب آن دریا بیشتر برای استفاده آن ساحه در نظر گرفته شود.

دیزای و ترکیب رنگ ها در متن این کتاب آنقدر زیبا اند که در کمتر کتاب دیگر آنرا دیده ام، بخصوص نقشه ها، عکس ها و گرافیک های منحصر بفرد که بطور رنگه با تشریح مختصر هر یک خواننده را به خود مجذوب می سازد. سلاست و روانی متن، بخصوص استعمال اصطلاحات محلی و تخنیکی مروج در بین مردم به این کتاب حیثیت یک ریفرنس بی نظیر فرهنگی، تخنیکی، علمی و تحقیقی را بخشیده است که برغناهی محتوی و زیبایی صحافت آن می افزاید. نمیخواهم در مورد هر مبحث بیشتر توضیح دهم، چون "مشک آنست که خود بوید، نه آنکه عطار گوید". بهتر است هر خواننده از ورای مطالعه این اثرخودش به عمق آن پی ببرد.

در پایان زحمات خستگی ناپذیر جناب داکتر روستائی و همکاری جناب داکتر رفیق پور را در تدوین و تألیف این اثر عالی و نیز سائر آثار شان که از منتهای وطندوستی به بررسی حادثترین موضوع کشور یعنی آب پرداخته اند، از صمیم قلب تبریک گفته و با نظر قدر نگریده و دانش و قلم شان را همیشه پر بار و مستدام میخوایم. به امید صحت، سلامت و موفقیت های مزید شان در تمام عرصه های زندگی. (داکتر سید عبدالله کاظم)

د پانو شمیره: له 6 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ